

Make Us Wise: Insights on Tehillim (Chapter 67 -Part 1)

In memory of Chavie Klein z'l, Chava bas Yitzchok Mordechai

Rabbi Shmuel Silber

1. תהלים פרק סז

א לַמְנַצֵּחַ בְּנִגְיֹת מְזֻמֹּר שִׁיר: ב אֱלֹהִים יַחֲנֵנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְאֵר פָּנָיו אֶתָּנוּ סֵלָה: ג לְדַעַת בְּאֶרֶץ דִּרְכָּךְ
בְּכָל־גּוֹיִם יִשְׁוּעָתְךָ: ד יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלָם: ה יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים
מִיִּשְׂרָאֵל וּלְאֻמִּים | בְּאֶרֶץ תִּנָּחֵם סֵלָה: ו יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלָם: ז אֶרֶץ נָתַנָּה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ
אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: ח יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל־אֲפִסֵּי־אֶרֶץ:

1. For the conductor, on neginoth; a psalm, a song. 2. God will be gracious to us and bless us; He will cause His countenance to shine with us forever. 3. That Your way should be known on earth, Your salvation among all nations. 4. Peoples will thank You, O God; peoples will thank You, yea, all of them. 5. Kingdoms will rejoice and sing praises, for You will judge peoples fairly, and the kingdoms-You will lead them on earth forever. 6. Peoples will thank You, O God; peoples will thank You, yea, all of them. 7. The earth gave forth its produce; God, our God, will bless us. 8. God will bless us, and all the ends of the earth will fear Him.

2. רד"ק תהלים פרק סז פסוק א

(א) למנצח בנגינות מזמור שיר. גם זה המזמור נאמר על קיבוץ גליות ישראל:

3. אלשיך על תהלים פרק סז פסוק א

(א) למנצח בנגינות מזמור שיר וכו'. הנה מזמור זה ידבר על ימות המשיח, והנה אז יוכלו שני דברים, אחד, שפע ברכת טוב לישראל, שנית, אשר יתקדש שמו יתברך בעולם כי ישפוט עמים מישור, ועל שני הדברים אמר מזמור שיר. מזמור על הראשונה, שיר על השנית:

4. The Hirsch Psalms 67:1

Verse 1. Departing from the prayer that God might grant us the ability to perceive His rule and His will upon earth, and enable us to make His will a living reality, the psalmist now turns to a view of the future of which he had sung in the preceding chapters. In that future era, as a result of the example set by Israel, this recognition and worship of God shall have become the common possession of all the nations, and Israel, together with the rest of the peoples of the world, shall rejoice in His blessings. It is a שיר which ends in a שיר.

5. מדרש תהלים (בובר) מזמור סז

[סז, א] למנצח בנגינות מזמור שיר אלהים יחננו ויברכנו. זהו שאמר הכתוב חסדי ה' כי לא תמנו [כי לא כלו רחמיו] (איכה ג כב), יודעים אנו שרחמיו של הקדוש ברוך הוא קיימים שלא תמו שאומות העולם אמרו לכו ונכחידם מגוי (תהלים פג ה), ולא תמו רחמיו עלינו, ולכן חסדי ה' כי לא תמנו, ולא עוד אלא שהיית מחדשינו ומעמידנו בכל בוקר, שנאמר חדשים לבקרים רבה אמונתך (איכה שם ג' / כג)

6. רד"ק תהלים פרק סז פסוק ב

(ב) אלהים יחננו ויברכנו, שיתן לנו חנו ויברכנו.

7. רש"י תהלים פרק סז פסוק ז

(ז) יאר פניו – להראות פנים שוחקות לתת טל ומטר:

8. The Hirsch Psalms 67:2

V. 2. אלקי וגו' denotes preponderantly the favoring with mental talents, particularly when occurring in conjunction with ברכה, the granting of economic means (see Commentary to Num. 6:25). Intellectual ability has always been the prime desire within the heart of the Jewish nation. The first prayer in the ש"ע is אלה חונן לאדם דעת; the wish for material blessings follows after. The former is a prerequisite for the perception of what God's will is; the latter is essential if we are to fulfill His will. מנים are the

9. שמונה עשרה

אתה חונן לאדם דעת, ומלמד לאנוש בינה. חננו מאתך דעה, בינה והשכל. ברוך אתה יי, חונן הדעת.
You graciously endow man with wisdom and teach mortals understanding. Grace us with knowledge, understanding and discernment that come from You. Blessed are You, Lord, gracious giver of wisdom.

10. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ד

דרכי אמר תמה אני היאך בטלו חונן הדעת בשבת אם אין דיעה תפלה מניין

11. נתיב בינה (חלק א')

4) החשיבות הפסיכולוגית והחינוכית של הדגשת מתן השכל כמתת חן וחסד מאת השם יתברך. השבח בשימוש הפועל "חנן" במלים "אתה חוננתנו" וכמו כן הבקשה "חננו מאתך דעה בינה

א.

והשכל" באים ללמדנו שאין להתגאות בכשרונות שכליים שבהם נוחן האדם. במיוחד זה ענין חשוב למורים והורים לא להעריך כי הכל מאת השם יתברך. לפי הכשרונות, אלא אך ורק לפי המידות המוסריות, שאלה הן מסורות לאדם ולבחירה חפשית. הערה לשונית מענינת מביא ז. יעבץ באמרו: "כל נתינת מתנת חינוך באהבה ובעין יפה נקראת חנינה. עיין בראשית לג 5: הילדים אשר חנן אלהים את עבדך", ובסידור "אוצר התפילות" בחלק "עץ יוסף" אנו מוצאים בניהול זה את ההערה הבאה: "ולכן ייחסו אנשי כנסת הגדולה אותה [את הבינה] ללשון חנינה, לרמוז שהדעת אינה מהשתדלות האדם אלא מחנינותו יתברך בעת היצירה". [הרעיון הזה לקוח מדברי מאיר, עיין 6 ב].

ב.

5) תפיסת הדעת לפי הרב קוק בסידורה ואלה דבריו: "אמר רבי אמי: גדולה דעה שנתנה בתחילת ברכות של חול' — גדר הדעה הוא להשתמש בכל דבר גם השפל שבתשמישים לתכלית המעלה. והנה בשעה שהאדם עוסק בעניני מעלות וקדושה, אפילו לא תהיה דעתו גדולה, נקל הוא שיעשה הדברים לתכלית השלימות, אבל כשעוסק בעניני חול צריך דעה הגונה לשעבודם לתכלית המעולה... על כן בתחילת ברכות של חול, כשיוצאים מעניני קדושה ופונים לעניני החולין צריכים להקדים ברכת הדעה ותפלתה, שאז גם עניני החול קדושים הם" ("עולת ראיה", חלק א עמ' רעג—רעד).

ג.